

RUBAİLER - ULU ARİF ÇELEBİ :

ULU ARİF ÇELEBİNİN RUBAİLERİ
Anadolu Selçukluları Gününde Mevlevi bitikleri 4
Tercüme eden Feridun Nafiz Uzluk

1

Ey dost!
Senden başkasında benim gözüm yoktur.
Senin huzurundan geçmek kudreti bende yoktur.

Eğer keman kaşlarından bir kirpik oku bana doğru gelecek olursa ona,
Can, gönül göz 'göğüsten' başka siper edecek bir şeyim yok.

2

Feryat ki!
Feryadıma yetişecek kimse yoktur.
İki cihanda benim dostum yoktur.

Eğer bir kişi olsaydım bana da bir kişi hemdem (*cancığer arkadaş*) olurdu.
Fakat hiçten ibaret olduğum için hiç kimsem yoktur.

3

O kuş ki onun önü sonu yoktur,
Herkesi avladı da kimse ile sırdaş olmadı.

Şahın elinde tuttuğu doğan, sırlar arkasında dolaşmadı.
Benim gönlümün doğan kuşu ise, gözünü şahtan ayırmadı.

4

Senden kime şikâyet edeyim ki!
Başka hâkim yoktur.
Senin kudretinden daha üstün kuvvet yoktur.

Senin hidayet ettiğin kimseler sapıtmazlar,
Senin iyi huylu kılmadıklarını ise kimse hidayet edemez.

5

Ey hiçbir şeyden haberi olmayanlar!
Koskoca cisim hiçtir.
Bu çadır gibi feleğin dairesi hiçtir.

Aklını başına al!
Bu kurulup bozulan âlemde senin varlığın bir nefese (*soluğa*) bağlıdır.
O nefeste hiçtir.

6

Ey efendi!

Ömrün, oruç, namaz, tespih, kuud (*oturarak zikir*) atmış geçti.
Bunu telafi et.

Sakın kendinden gafil olma ki sen henüz tuzakta ki kuş ve ağda ki balık gibisin.

7

Bu zavallı damlacık, büyük denize erişti.
Can uzun zaman ayrı kaldıktan sonra canana erişti.

Şahımız Mevlana inayet (*iyilik*) etti.
Gönlümüz derdi yine dermana erişti.

8

Bu lale, böyle kıvırcık üstüne kıvırcık, renkli halde bitmiştir.
Müsk kokan 'Yok olmuş' zülüften bitmiştir.

Saçlarının ve yüzünün kan içinde olması,
Süslenmiş gelinlerin toprağından bitmiş olmasından dolayıdır.

9

Burada artık, eksik söz söylemeğe imkân yoktur.
O büklüm-büklüm zülfün hikâyesinden başkasını söylemeğe imkân yoktur.

Bu kıssanın arasına kıldan başka bir şey sığmaz,
O kıldan dahi kıl ucu kadar kıl-u-kale (*dedikoduya*) imkân yoktur.

10

Burada artık, eksik söz söylemeğe imkân yoktur.
Burası âdem 'Yokluk' diyarındır ve yokluktan başka bir şey söylemeğe imkân yoktur.

Aynadaki suretle konuşmak, yalnız göz ile olur,
Tende nefes kaldıkça onunla konuşmağa imkân yoktur.

11

Rüzgâr esti, içki içenlerin başına gül serpti, sevgili geldi.
İçkiyi dostların kadehlerine döktü.

O senin amber saçın, Attar'ın pazarını kesada düşürdü,
O sarhoş gözün, akli başındakilerinin kanını döktü.

12

Doğru sözü dinle!
Bu senin sorularının cevabıdır.

İsa 'Peygamber' senin gönlündür.
İri ve gösterişli vücudun da onun eşeğidir.

Bundan başka Şeyh ve vaazın dahi akıldır.
Yoksa ak saçın, yaşlılığın ve kar gibi sakalın değildir.

13

Mekânsızlık göklerinin güneşi gönlümüzdür.
Ebedilik dünyasının keyhüsrevi gönlümüzdür.

Senin aşkın bizim gönlümüzde yer turalıdan beri,
Gönlümüz, hayat suyunun pınarıdır.

14

Bana yazıklar olsun ki benim seçkin sevgilim gitti.
Yaş yerine gözümde kanlı sular aktı.

O bizim gönlümüzden kaybolup gitmedi,
Belki dedikleri gibi ' Gözden irak olan, gönülden de irak olur '

15

Bizim ruhumuzun gözünde olan bir başka güzeldir.
Bizim başımızda bambaşka bir çalışma ve uğraşma vardır.

Biz aşkın son baharına nasıl inanırız ki,
Bizim bu hazandan (*son baharın hüznünlü ifadesi*) başka bir ilkbaharımız vardır.

16

Sevgilinin mahallesine tepesi üzerine yürüyerek gitmeli ve
Kendi varlığından vazgeçmelidir.

O güzelin huzuruna küstah bir tavırla gitmemeli,
Oraya sarı çehre ile gözler yaşlı olarak gitmelidir.

17

Sevdan bir kuştur ki, gönül onun yemidir.
Yanağın bir çarağdır ki gönül ona pervanedir.

Senin gamından, kanla dolu gönülde bir aşk vardır.
Öyle bir aşk ki bin akıl onun divanesidir.

18

Gönlün nasibi manadır, suret bir görünüşten ibarettir.
Güzel yüzden maksat da, bil ki manadır.

Suretten anlamaya yaraşan manalardır.

Yoksa hakikatte o mecaz (*gerçeğin zıddı*) değil, maraz (*hastalık*) gibi fena bir şeydir.

19

Her nereye gidersem, şah benim yoldaşımdır.
Gönlümün sırrına vakıf (*bilen*), agahımdır (*haberli*).

Vücudun uzak düşmesinden asla gam yemiyorum.
Zira canım, o kapının bendesidir (*kulu, kölesi, bağlı*).

20

Her hayvan ayağının bastığı toprak,
Bir gelinin saçı yahut bir sevgilinin dudağıdır.

Kalenin, sarayın üstündeki her kerpiç,
Bir vezirin parmağı, bir sultanın başıdır.

21

Gönül arzusunu o büyük hazretten sabah vaktinde iste.
Kim o vakitte (isterse) hiçbir dilek reddedilmez.

O senin aradığın saadet definesi kimseye müyesser (*mümkün*) olmaz,
Ancak sabah vaktinde olur.

22

Onlar ki bu yolda şeytanlık arkasındadırlar.
Safa ehlinin gözünde şeytandırlar.

Eğer âşıkların yolunda doğru gidecek olursan,
Senin iyilikler sayfana sır 'Gizlilik' ayeti yazılır.

23

Dehirde (*dünyada*) akıl davası eden o kimse,
Aşkın cilası ile pasları siler.

Sakın bu iki üç günlük güzelliğe gururlanma,
Zira o geçince, sen utanırsın.

24

Gönlünü olup olacıklardan kurtaran kimseler,
Mekânsızlık âleminde yer tutarlar.

Senin aradığın şey'e onlar maliktirler,
Senin göremediğin şey'i onlar görmüşlerdir.

25

Bir kimsenin gönlü senin aşkından aydın olursa,
O kimse kalp şeylerin (*hakiki gibi görünen sahte*) etrafında nasıl dolaşır?

Senden başkasından el çekmek büyük iştir.
Böyle bir devlet kime nasip olur.

26

Ey sefa denizi: Gönlüm seni istiyor, hasta düşmüştür, senden deva(*ilaç*)
istiyor.

Sen bu yaralı gönlüme birçok cefalarda bulundun (*incittin*),

Şimdi senden bir zerre vefa (*sözünde durmanı*) istiyor.

27

Gönlüme bak, senin gamından nasıl inliyor,
Gözümde yaş yerine kan akıyor.

Ey dost, senin diyarından gediyorum,
Fakat senin aşkın beni saçlarımdan yakalamış yine yanına çekiyor.

28

Senin sadakatin hazırlığı saf olmazsa,
Fikrinin hazinesi saf incilerle dolmaz.

Sırlar perdesi, seni parçalayıp ortadan kaldırmayınca,
Anlayışın, idrakin, yüce âleme yükselemez.

29

Aşkın ta canımın içinden baş gösterdiğinden beri,
Ateş baştanbaşa vücudumu sardı.

Gönlüm kuşu aşkın tuzağına düşünce,
Mana göklerinde melekler gibi kanat açıp uçtu.

30

Zamaneye kötülük (*bozukluk*) düştükten sonra,
Mertler için ün sahibi olmak mümkün değildir.

İnci istiyorsan, denizin dibinde ara,
Denizin kenarına düşen yalnız köpüktür.

31

Görecek göz olmayınca ay yüzlü varmış neye yarar.
İşitecek kulak olmayınca gönlün istediği çalgı olmuş neye yarar.

Ayak kalmayınca yol varmış neye yarar.
Bunların hepsi bitince, onların arkasından ah etmişsin ne işe yarar.

32

Hâşâ! (*olmaz*)
Bana senin gibi bir şahtan başkası lazım olsun,
Veyahut benim sığınağım senden başkası olsun.

Ey gönüller padişahı!
Huri, melek, güneş, ay senin hizmetinde tıpkı asker gibidir.

33

Sine saflık yolunda ikilik nasıl sığar,
Manevi güzelden başkası oraya nasıl sığar.

İsteyicilik yolunda hakkı ile isteyen ve istenilen,
Mademki O'dur, o senlik benlik nasıl sığar.

34

Âlemde ister padişah, ister emir olsun,
Hepsi Allah'ın emrine ve takdirine mahkûmdur.

Sen muhakkak âşık ol, ölümden kurtul!
Zira o âşık olmayanlar ölürler, fakat âşıklar nasıl ölürler?

35

Aşka candan başka bir gıda verilemez.
Gönül hiç kimseye bedava verilmez.

İki cihana (*dünya ve ahrete*) vermediğim gönül,
Bazen şuna, bazen buna verilemez.

36

Dün gece beni harabattan (*perişandan*) harap bir hale getirdiler.
Meyhaneye götürük (*götüren kuvvete sahip*) şarap getirdiler.

Dediler ki şarap içilirken kebab lazımdır.
Bunun üzerine gönüllerin hepsini götürerek kebab edip geri getirdiler.

37

Gece yoktur ki ahım göklere yükselmesin.
Gözyaşlarımın seli Ceyhun nehrine akmasın.

Gönlümde, Şirinin tasasından hâsıl olmuş bir perişanlık var ki,
Hüsrev değil, binlerce mecnun dahi o kadar perişan değil.

38

Âşıklar, yokluk yoluna ayak bastıklarında,
Dostun varlığından başka her şeyden tamamıyla kurtulurlar.

Bu yerinde olmayan yapmacık hayattan fani (*ölümlü*) olur,
Baka (*daimi kalıcı olan*) âlemine ayak atarlar.

39

Eğer avcılar, sahralarda kaplanları, denizlerde timsahları tutarlar.
Aç gözlüler mal ve rütbeyi elde ederlerse,

Âşıklarda güzel renkli sevgililerin yüz örtülerini yakalarlar.

40

Bizim bütün zahmetlerimiz, ham bir tama'dan (*doymazlıktan*) gelir.
Nefsin tırlamasından, kötü emeller beslemekten ileri gelir.

Tane ve tuzak gibi birbirinin lazımı olan şeylere hevesli bir kuş,
Dar kafese ve o kafesin dam kenarına asılması felaketine uğrar.

41

Tarikat 'yol' erleri, sema'dan sarhoş ve baygın olduklarında,
Yüz binlerce mecnunlar derecesinde cezbeli olurlar.

Sakin sanma ki onlar da bu dönen kümbet (*kubbe*) gibi boşuna dönerler.

42

Âşık, toprak ve sudan ibaret vücudundan geçerse hoş olur.
Bir deli, zincirini kırıp koparırsa hoş olur.

43

Ne zamana kadar bu savaşın içerisinde kıvranacağım.
Ne zamana kadar gönül kadehi taşlara amaç (*hedef*) olacak.

Bir kere de kendimi Mesih (*İsa Peygamber*) gibi kendimden ayırayım.
Artık ne vakte kadar bu topal eşeğin eziyetini (*sıkıntısını*) ekeceğiz.

44

Bu kapıdan kovulan başka,
Bu kapıya bağlı olan başka,

Bu kapıya bağlanmaya layık olan başka,
Gnl ferah başıboş olanlar başka,

Gamlı tasalı olanlar başka,
Çayır imen başka,

Meyveli ağaç başka,

45

Yüzünden güneş faydalanmıştır bugün,
Senin önünde ay, küçük bir köledir bugün,

Kbe gibi güzelliğini göster,
Ta halk bilsin ki bayramdır bugün.

46

O gizli yar (*sevgili*), benden el çekti bugün,
Elden gittim, bağımı kırdın bugün,

Bir defa değil, bin kere sarhoşum bugün,
Divaneyim, divanelere tapanım bugün.

47

Ey gönül, ben sana o gün bu için arkasında koşma,
Yıpranırsın demedim mi?

Szm tutmadın, şimdi skt içinde yan, yakıl;
ğtlerimi dinlemedin, şimdi ayrılığa kendini alıştır.

48

Biz niyaz ehliyiz, namaz ehli değil.
Namazı bırak da niyaza gel.

Eğer kalp gözün açık ise bil ki:
Bizim gönlümüzde ve canımızın içinde ne Kudüs'ler ve ne Hicazlar var.

49

Aklımız, fikrimiz (ilimden haberimiz olduğu zamandan beri) gönül tenceremiz,
Aşk ateşi ile kaynıyor.

Birçok ateşler gördük,
Fakat senin ateşin gibisini ne gözümüz gördü, ne kulağımız duydu.

50

Mum gibi dostla, düşmanla arkadaşlık ediyoruz.
Mum gibi herkesin nakşını, şeklini alırız.

Kallâş (*ters insan: sözünü sakınmayan gizlemeyen, yüzüne açıkça söyleyen*)
ve kalender (*dünya işleri ile uğraşmayan*) biziz ve bizim âdetimiz öyledir:
Mum gibi yanmaktır, ölümümüz sönmektir.

51

Ey âşık!
Eğer dert ehlinin temiz soluğuna (*nefesine*) sadık kalırsan,
Derhal sevgiline ulaşırsın.

Eğer yokluk âlemine, ayak yerine baş koyarsan,
O zaman maneviyat âlemine baş olmağa ve başkanlığa layık olursun.

52

Gönül, senin hayalini evde oturduğu vakitte,
Gönül senden yüzlerce dert hikâyeleri okur.

Hayalinin letafetini (*inceliğini, zarifliğini*) gördüğü vakitte gönül,
Hayalin ayakları altına canını döşer.

53

Mekân ile ilişkili (*kayıtlı*) olan sevgiliye vuslata (*kavuşmaya*) imkân olmaz.
Ondan ötürü, senin ayrılık derdin vuslatın ve yetişme merhemi ile onulmaz
(*hastalık dertten kurtulmaz*).

Siz nerede olursanız O (Tanrı) sizinledir.
Buyuran O'dur.
İşte bu sevgiliye âşık ol ki O'nun vuslatına içten dost olabilesin.

54

Feleğin hadiselerinden çok gam gördüm,
Feleğin dönüşünden gönül neşesini çok az gördüm.

Tanrı'ya şükürler olsun ki Ay devrinden sonra
Zuhal'in devrini ve Âdemin zuhurunu gördüm.

55

Ey âşıkların arasında hepsinden üstün olduğum sevgili!
Ben baştan aşağı dert içinde, ateş içindeyim.

Senin kutlu yanağını gördüğümden beri,
Aklımı, gönlümü, canımı yitirdim (*kaybettim*).

56

Ey kavuşulması, baştan sona dert olan gönlümün davası sevgili!
Maşukum (*aşık olduğum*) sensin ve ben senin aşkında eşsizim.

Eğer senin canını kendi canımdan daha kutlu bilmezsem,
Bu canım yok olsun ve âleme ben namert olayım.

57

Daima senden ayrı düşmekten korkardım.
Bu ayrılık hatırıma geldikçe söğüt yaprağı gibi titrerdim.

Eğer bu ayrılığı rüyada görseydim yanardım.
Eğer uyanırken görseydim artık ne olacağını düşün!

58

Can kesildiğimden beri, cananın gamından başka gam yemiyorum.
İlim ve faziletten dem vurmuyorum,
Onun kaygısında da değilim.

Benim bilgi ve hünerim bir kadeh şarap sayılır,
Onu da sultanın elinden içmek isterim başkasından değil!

59

Gönlümün gam ve tasesını, dünyanın az, çok için olan kaygusunu,
Şaraptan başka bir şey gidermez.

Ey âşık sakisi (*içki dağıtanı*) bizim şarabımızı ver,
Belki gönlümüzün derdini o alıp götürür.

60

İstemek yolunda başı, ayak yaparak koştum,
Gamım damasını herkesle oynadım.

Kendi vücudumun varlığımdan kurtulmadıkça,
Kendimi kendi eşimden ayırıp, fark edemedim.

61

Senin mahallene ebedi olarak pılısını, pırtısını taşıyan benim.
Senin rüzgârından sallanan söğüt dalı benim.

Güneş kaynağı gibi her sabah yüzünü,
Senin kapının toprağına yüzünü koyan benim.

62

Gündüzün de seninle beraberdim de bilmiyormuşum.
Gece seninle uyudum da bilemiyormuşum.

Ben kendimi kendim sanıyordum,
Hâlbuki ben hep sen imişim de bilemiyormuşum.

63

Kendi kasıt ve maksadının ölçüsünü gör,
Her adım atarken ilerisini, gerisini hesap et.

Saki (*içki dağıtan*) kadehi sundukça al,
Fakat içerken zehir olacağını düşün!

64

Ey gönül, böyle karmakarışık olmak,
İki günlük ömür için durmadan tasalanmak sana yakışır mı?

Çünkü cihanın kuruluşu baştanbaşa bir hiç üstünedir,
Bir hiç için gamlı olmak yaraşır mı?

65

Ey âdeti şarapla can beslemek olan;
Şarap iç.
Ben seni kötülemek istemem.

Şarap senin dudağına gelince utandığından su olur.
O halde şarap içmek sana helaldir.

66

Derdinle derman yüzünü görmek yoktur.
Kavuşmayı kolay sanmak çok güçtür.

Ey sevgili!
Dün gece zülfünü düşte (*rüyada*) gördüm.
Acaba böyle perişan rüya görmek neye delalet (*işarettir*) eder?

67

Sakin yoksullarla o kadar bağdaşma!
Bağdaşırsan sıkı ve sağlam kaynaş.

Çünkü onlar bir anda titiz ve çelik suratlı olurlar.
Onlardan yiyeceğin yaradan sakın ve merhemini de hazırlamak ardınca ol!

68

Eğer biricik ariflerin topluluğuna gelmiş isen,
Dert ehli âşıkların halinden nasıl habersiz olursun.

Bizim halimize, aşk ateşinden mahrum kimseler gibi bakma,
Çünkü bize gelen halden, melekler Sema'a girerler.

69

Her ne kadar sen, bilgili, temkinli, akıl sahibi isen de,
Gönül erlerini hiçe sayıp, hor görme.

Onlar Cibril'i eminden (*Cebrail*) bile gizli sırları,
-İstene yolunda- emin ve arif kimselerden isterler.

70

Ey gönül, sevgilinin sohbetinden başka bir şey isteme,
Dünyada yârın hizmetinden başkasını isteme.

Sevgiliden başkalarıyla ömrünü çok zaman sona erdirdin,
Bundan sonra yar ile bağdaş ve başkalarını isteme.

71

Ey âşıkların tavla oyununu oynayan,
Ey muhabbet tasına zarlar atan;

Acayip bir kuş senin tuzağına düştü,
Fakat yazık,
Yazıklar olsun ki sen bu avının ne kadar değerli olduğunu bilmelisin.

72

Ey bütün cihanı fitnesinden fitneye düşüren,
Ey güzellikte bir mücessem (*cisimlenmiş*) fitne olan,

Dünyanın fitnesinden niçin şikâyet ediyorsun?
Zira dünya fitnelerinin baş fitnecisi sensin.

73

Ey İsa nefesli güzel!
Canım senden diridir, hem sarhoş ve yıkılmış, hem senin bey ve kulundur.

Senin yüzüne kim eğri gözle bakarsa,
İki gözünün ışığı sönsün.

74

Kibir ve tafra satıcılıktan bir adım ileri atmamış kimsenin,
Gerçek bilgiden nasıl haberi olabilir?

O ilim danesi ancak gönül yolunda olan,
Kuşa nasip olur.

75

Ey gönül!
Eğer sen mert isen, onun derdi ile bağdaşırsın,
Eğer sen bir dert sahibi isen can, senin kulundur.

Eğer onun dert şarabının tortusu sana kısmet olursa,
Yüzlerce safalı meclisi bir arpaya bile değişmezsin.

76

Ey heva ve hevese kapılmış nefis,
Fırsatı kaçıрма ki ömrün, soluk almağa bağlıdır.

Dünyayı isteme, dünyanın işvelerine kapılma, mevki memurluk arkasında
koşma,
Yoksa dost elden gider, düşmanına kavuşursun.

77

Ey sevgili, sen güzellikte ayın üstündesin,
Parlaklıkla felek güneşinden daha fazlasın,

Onun için gönül evi, senin yüzünle aydın oldu,
Ondan ki vücut sedefinde parlak bir incisin.

78

Ne zamana kadar bu gamlı canını düşüneceksin,
Ne zamana kadar bu zararlar dolu dünyanın ağırlarını çekeceksin.

Alsalar, arsalar senden ancak, bu kalıbı alacaklar.
Varsın bu mezbele (*süprüntü*) olmamış olsun.

Bunun için ne düşünüyorsun?

79

Ey Padişah!

Kamer (*karanlığı aydınlatma*), taht (*saygınlık*), yüzük (*hüküm yürütme*)
bağışlıyorsun.

Gönüle (bir bakışta) yakın nuru bağışlıyorsun.

Dünyadaki arifler sermayesinin hepsini, bir anda bu yoksul kula
bağışlıyorsun.

80

Sen benim iki gözümün sevgilisi ve gönlümün en yakınısın,
Her nereye baksam, gönlümün manası sensin.

Sen sanma ki gönlümün dışındasın, kanıma girme (*iftira etme*) çünkü sen,
Gönlüm kapının ta içindesin.

Kaynak (Açıklamalar silinip paylaşılmıştır) :

<http://fahrettin-bayrasa.blogspot.com/2012/03/ulu-arif-celebiden-rubaileri-1-20.html>

<http://fahrettin-bayrasa.blogspot.com/2012/03/ulu-arif-celebiden-rubailer-21-40.html>

<http://fahrettin-bayrasa.blogspot.com.tr/2012/04/ulu-arif-celebiden-rubaileri-41-60.html>

<http://fahrettin-bayrasa.blogspot.com.tr/2012/04/ulu-arif-celebiden-rubaileri-61-80.html>